

تورک یوردی

تورک ادبائیری مرکزی هیئت طرفندره نشر اولنور.

جلد ۲

نيسان ۱۳۴۱

نومرو ۷

اوج مدنیت

اوجنجی فصل

عائده

عائده : فرد ایله جمعیت ، طبیعتله انسانیت ، مادیاتله معنویات آراسنده آتیلان
ایلك اساسلی کوپریدر . اجتماعی حیاتک ایلك واک دواملی برحیره سی اولمقله برابر ،
فردی حیاتکده اکصمیمی واک مقدس برتجلیکاهیدر . حیوانی تمایلک اک بارز بر
نونه سی اولدینی حالده انسانی ومعنوی خواصکده اک علوی برجمعیدر .
ایشه شو مخالف ومتضاد خصوصیتلری احتوائتدیکی ایچوندركه عائده مسئله سی
حقنده تا ازلدن فکرلر و تمایللر تخالف ایده کلمشدر . « افلاطون » و « فوریه »
کی جمعیتچیلر ، فردلرک فنا فی الجمعیة اولدقلرینی آرزو و عائله یی فرد ایله جمعیت
آراسنده برواسطه ارتباط دکل ، برحائل انفصال ماهیتنده تلقی ایتدکلرندن عائله نك
تماماً قالمه سی طلب ایدیورلردی . بالعکس « پرودون » کی فردچیلر ، عائله یی
حیات انسانی نك اک محرم ، اک مقدس واک عالی برشکلی طرزنده تلقی ایلدکلرندن
جامعدن بوخصوصی ومقدس دائره یه مداخله حقنی تماماً نزع ایدیورلر . بزجه
شو متخالف ایکی نظریه عیناً مجروحدر ، افراط وتفريطله معلولدر .
عائله نك ماهیتی بیله بونظریه لرك عندی وکیفی اولدیغنی اثبات ایچون کافیدر .
عائله اساس اعتباریله فطری وغیرقابل توقی برحادثه در . عائله نك اساسی تشکی

ایدن ارکک وقادینک تقرب واجتماعی ، دکل یالکیز بوتون حیوانلرده وحتی بعض نباتلرده بیله مشاهده اولنان برسوق طبیعی نتیجه سیدر . بوتقرب واجتماع مقدردره ، غیراختیاریدر ، برقانون طبیعتدر . بوقانوندن مقصد ایسه علی العموم حیاتک وبالخاصه جنسک ادامه وانتشارندن عبارتدر .

فقط بوراده دخی دیگر حیوانلر ایله انسان آراسنده کی فرق ، ینه انسانک اجتماعی اولدیغیدر .

نه تاریخ ونه ده مشاهدات ، انسانک بعض حیوانلر کبی صرف وحشت وصرف انفراد حالده یاشادیغنی کوستریور .

کرک آفریقاده وکرک آمریقاده یاشایان ک وحشی انسانلر بیله لاقلا سورو حالده یاشامقده درلر . بونکله برابر انسان ذی شعور اولدیغندن ونجربه ومشاهده لرندن استفاده ایدرک کندی حال ووضعیتنی اصلاح ایتمک کبی بر قدرتی حازر بولندیغندن قوانین طبیعیه ، بشر اوزرنده صرف میخانیک برطرزده اجرای تأثیر ایتمز . انسان ، عقل وذکاسی سایه سنده اوقانونلرک ماهیتنی ده کیشدیره مزمنده اولره کندینه نافع ووجدانه موافق بر استقامت ویرمک استعدادنی حازدر . انسان یوکسلدکجه ، تکامل ایتدکجه طبیعتک قاعده وقانونلرینی ده اونستده کندی آمال و آرزولرینه تابع قیلار . ایشته بونک ایچوندرک مختلف درجه تکاملده بولنان جمعیتلر آراسنده عائله نک شکل وماهیتی تخالف ایدیور . حیوانلردن پک آز فرقلری اولان آنتروپوفازلر « یامیاملر » آراسنده احتمال که ارککله دیشینک علاقہ سی همان حیوانلر آراسنده کی علاقہ نک عینیدر . اوراده ، عائله حجره سی پک ابتدائی بر حالده در . وبزم عائله دیدیکمز شیدن پک فرقلیدر . ابوین سوق طبیعتک ایجابنه تبعیت ایتدکدن صوکر کندیلرینی اولاده و اوجاغه قارشى هیچ برمنعوی علاقہ ایله مربوط عد ایتمزلر . بونلر یاورولرینه صرف حیوانی بر سائقه مربوط اولارق بونلره یالکیز ایلاک زمانلرده ابراز اهتمم ایدرلر . بودرکده بولنان انسانلر ایله حیوانلر آراسنده همان هیچ بر فرق یوقدر .

فقط تجربه ومشاهده سایه سنده انسان تکامل ایتدکجه عائله تلقیسی تعالی ایدر .

صرف حیوانی اولان علاقهلره یواش یواش اخلاقی واجتماعی علاقهلرده قاریشیر. وکیت کیده بو ایکنجیلر تفوق ایدر، عائلهده بتون بر جماعتک تملنی تشکیل ایدمه بیله جک قادار قوتلی بر مؤسسه ماهیتنی اکتساب ایدر.

عمومیتله جماعتلرک شکل و ماهیتلری دکیشدکجه عائلهنک شکل واجتماعی ماهیتی ده تبدل ایدر. مثلاً هنوز دولت حالتی بولامامش اولان عشیرت و قبیله حالنده یشایان قوملرله دولت تشکیلنه قادار یوکسله رک تقسیم اعمال و تقسیم وظائف قواعدینه مظهر اولان ملتار آراسنده عائله مفهومی نقطه نظرندن عظیم فرقلر مشاهده اولونمقدهدر. قبیله و عشیرتده عائله معین بر حجیره دن عبارت اولارق تماماً ایزی و مستقل بر وحدت تشکیل ایدمه من. بالعکس دولت طرزنده یشایان ملتارده عائله بونک تماماً خلافتله اولارق مستقل حجره اجتماعیه شکلنی اراشه ایدر. قبیله و عشیرتارده عائله، قبیلهیه منسوب بتون فردلرک یکویندن عبارتدر. ملی بر دولت حالنده بولنان جماعتلرده ایسه، عائله مفهومی پک محدود بر دائره یی افاده ایدر و بعضاً بابا، آنا و اولاددن عبارت قالیر. بوفرقلر سبیلری پک بارزدر. عشیرت حالنده یشایان قوملر هنوز ملی بر وحدت تأمین و بتون افرادک حقوق و امنیتنی عینی درجهده صیانت و حمایه ایدمه جک مرکزی بر قوت تشکیل ایدمه دکلرندن و قبیله لر متبادیاً یکدیگریله مبارزه و مجادله حالنده بولندقلرندن قبیلهیه منسوب بتون فردلر متقابلاً یکدیگرینک حقوقنی و حیات ماوانی مدافعه، حمایه و صیانت ایتک وظیفه سیله مکلفدرلر.

بویله بر جماعتده بدیهی درکه فردک قیمتی قبیلهنک مدافعه و صیانتنده ابراز ایتدیکی قوتله متناسبدر. بناء علیه، پک طبیعی اولارق فطرة قوتلی اولان ارککک قدر و قیمتی، علی العموم قادینککنه تفوق ایدر. قادین ایستتر ایسته من ارککه تابع اولور. قیمت ذاتیه سی کبی، حقوق و وظائفی ده اونککنک دوننده بولنور. بوندن ماعدا فردی عائلهده قبیله ایچنده غائب اولوب کیدر. ضعیف اولان قادینه هیچ بر قیمت ویرلمدیکی کبی، قوتلی اولان ارککده عائله دن زیاده قبیلهیه مربوط اولور. بوکا مقابل ملی وحدتی تأمین ایدرک، دولت حالنده یشایان مرکزی بر حکومت تشکیل ایدرک جمله نک جان، مال، عرض و حقوقنی سیاناً محافظه و مدافعهیه

مقتدر اولان ملتدرده یوقاریده کی وضعیتک تماماً عکسی کورپرز . بوراده فردی عائله لر تماماً تشخص ایدرک مستقل بر حجره تشکیل ایدرلر . قادینک قیمتی یوکلیر . زیر بوراده قادین ده ارکک کی حکومت طرفندن مدافعه و صیانت ایدلمکده در . بو کی جماعتلرک متانت و رصاتی تماماً عائله نك متانت و رصاتی نسبتنده در . زیرا افرادی قبیله حالنده یشایان کتله لرك قوت و رصانتلری عائله نك انحلالی نسبتنده اولدینی کی ، ملت و دولت حالنده یشایان جماعتلرک ده قوت و رصانتلری عائله نك متانت و رصاتی نسبتنده در . چونکه عائله یه منسوب فردلر یکدیگرلرینه نه قادیار مربوط ایسه و یکدیگرینک رفاه و سعادت ایچون نه قدر مساعی بذل ایدر سه منسوب اولدقلری جماعتک هیئت عمومیه سی ده بوندن او نسبتنده استفاده ایدر .

قبیله حالنده یشایان ملتدرده همان همان عائله حیاتی اولمدینی حالده ، ملت و دولت حالنده یشایان ملتدرده عائله حیاتی پک واسع بر طرزده انکشاف ایدر . ایسته بو مختلف اجتماعی بنیه لری حائر جماعتلرده کی عائله تشکله عائد تخالف و تضاد و خصوصاندرکه مذکور جماعتلرک عائله خصوصنده قبول ایتدکلری قانون ، قاعده و دستورلر آراسنده کی اختلاف و تضادی موجب اولمشدر .

تورکلر وحدت ملیه لرینی بولش ، مرکزی بر دولت تشکیل ایدرک قبیله و عشیرت حالندن چوقدن چیقمش بر جماعتدر . بو نقطه نظرندن تورکک اجتماعی بنیه سی مدنی ملتلرک اجتماعی بنیه سنک عینیدر .

حتی فعلاً عائله یه عائد طرز تلقی و فعلاً موجود اولان عائله تشکیلاتی ده اولملاردی کی طرز تلقی و تشکیلاتک عینیدر .

بو حقیقت میدانده ایکن و تورکک اجتماعی بنیه سی تماماً تشخص ایتش ایکن ، تورک عائله سنک طرز تشکلی بو بنیه نك مخالفی اولان بنیه لره مخصوص بعض قاعده و دستورلرک تأثیر و تحکمی آلتنده قالمقده در . و بوضورتله دینده اولدینی کی عائله خصوصنده بر غیر طبیعی لک حکم فرما اولمقده در . یوقاریده دیدک که ، عائله ایکی عاملک تأثیری نتیجه سیدر : بریسی فطری و طبیعی ، دیکری اجتماعی و معنوی . برنجی عامل ، ارککله قادین آراسنده کی متقابل جاذبه و بوجاذبه یی تنظیم ایدن اصطفا ی نوع حادثه سی ایله تجلی ایدر .

ايکنجی عامل ايسه ، برنجی عامله جماعتک حائز اولدینی اجتماعی بنیه به مخصوص استقامتی تعین ایتمکه تظاهر ایدر .

بدیهی در که اک مکمل عائله شوایی عاملک آهنگدار بر صورتده مؤثر اولمیری تأمین ایدن انمودجدر . شمدي بونقطه نظر دن بزم عائله تشکیلاتمزی تدقیق ایده لم : یک نظرده بیله عائله مزک صورت تشکلک تورک اوجاغنی اصطفای قانوننک فیصلرندن محروم ایتدیکی کوریلیر . بزده مستقبل زوج ایله زوجنهک تقریلری ، متقابل جاذبه دن زیاده ، اولرک آرزو واختیارلرینک خارجنده اولان بعض عوامله تابعدر . وبونلر اکثریا ، یالکیز تقرب بر امر واقع حالنی اکتساب ایتدکن صوکرای یکدیگری طانیرو اوکره نیلر . تقرب طانیشمهک نتیجه سی دکل ، طانیشمه تقریک نتیجه سیدر . بناءً علیه اصطفای قانوننک ایجاب ایتدیکی کبی اک مکمللردکل ، اکثریله غیر مکمللر ، ضعیفلر تقرب ایدرک جنسی وعرقی تکامل یرینه تردی به سوق ایدرلر . نسلنر کیتدکجه کوچولور ، ضعیفلور ، مقاومتی آزالور .

بو حادثه نی تحلیل ایدرکن برچوقدیگر سبیلر آراسنده اک اول عائله مزک صنعی وغیرطبیعی طرزده تشکلنی ذکر ایتلیدر . بوتون کائناتده حکمفرما اولان وطبیعی یاشایان بوتون جنسلرک تکاملنی تأمین ایدن اصطفای قانونی ، بزده صنعی عادتله ، حکمندن محروم ایدلمشدر . معناً وماده قوتلی اولانلرک ، مکمل ومجهزلرک تقریلری یرینه ازدواج اکثریله تصادفه تابع اولارق آهنگسز وامتزاجسز اولور . نتیجه ده یالکر جنسک متضرر اولمسيله قاننیور ، حیاتک اکمهم بر حادثه سنی تصادفه بر اقمش اولان فردلرکده فلاکتلرینی موجب اولور . نه قادر انسانلرک حیاتی بوصورته یوزولش ومحورندن چیقمشدر . نه قادر زواللی قیزلریمز طیشاری آتیش ، آجیغه چیقارلمش وبومرحتسز حیاتک ایچنده محو کیتمشدر وکیتمکده در .

خلاصه اصطفای قانوننک تأثیرندن محرومیتنر عمومک اولدینی کبی اشخاصکده فلاکتی موجب اولمقده در .

ایکنجی عامله ، یعنی عائلهک معنوی متانت ووصاتی اساسنه کئنجه ، بزده کی عائله تشکیلاتک نه قادر کوشک اولدینی ، نه قادر خفیف واک اوفاجق تصادمه ، دالعه به

مقاومت ایدمه مدیکنی، اجتماعی حیات بزی تدقیق ایدنلرک کافه سی کال اسفله قید ایتمکده درلر.
 سنه لرجه ادامه ایدلمش اولان بریووا بعضاً بر ساعتک و حتی بر دقیقه لق غیض وحدتک
 ضربه سی ایله محو و پریشان اولیور، اوجاق ییقیلیور و یا خود بوزولیور. عائله
 افرادینی یکدیگرینه ربط ایدن رابطلر چوزولیور. محبت، حرارت، صدق
 و صمیمیت، وفا یرینه خصومت، صفوقلق، حيله، تزویر و خیانت قائم اولیور.
 هله بر چوق زوجلری حائز کومه لره عائله نامنی و یرمک جائز اولاماز.
 بو کبی یقینلرده معنوی رابطلر آرامق بیهوده در. بو خصوصده کرک ملی تاریخمز
 و کرک ممائلمز اولان قوملرک تاریخی غایت مفید شهادتارله مالیدر. بعض
 پادشاهلرک کوسترمش اولدقاری عائله ذهینتلی توپلر نور برتیور. انسان بر بابانک
 بر عموجه نک، بردایینک بو قدر ظالم، بو قدر غدار اولایله جکنی تصور بيله
 ایدمه میور. فقط اونو تولویور که بو کبی ییغینار، طبیعی عائله لرده کند یکنه
 تگون ایدن حـ سـ لـ رـ دـ ن، رابطلردن، علاقه لردن تماماً محرومدرلر. اوراده کی
 ازدواجلر هر نوع طبیعی و متقابل جاذبه و محبتک و بو عامللرک تولید ایتدکاری
 معنوی رابطلرک تماماً خا چنده قالیور.

فقط کال شکرانله قید ایدیورر که کثرت زوجات مؤسسه سی تورکلر آراسنده
 رونق بولمامشدر. تورک وجدان اجتماعی بو مؤسسه نی تصویب و ترویج ایتدی
 و ایتیمور. تورکلر آراسنده وحدت زوجة، همان قاعده عمومی حالنده در.

یوقاریده دیدک که عائله اجتماعی بر حادثه در. بناءً علیه عائله نک شکل تشکله
 جماعتک علاقه دار اولسی یک طبیعی در. لکن بو علاقه نک شکلی ینه او جماعتک
 ماهیتی ایله تبدل ایدر. مثلاً عشیرت حالنده یشایان بر جماعت انجمن ارککه حاکم
 بر وضعیت و یرمک نه قادر طبیعی ایسه، عشیرت حالندن چیقاراق، دولت حالنده
 یشایان بر جماعتده، او شکلی محافظه ایلمک او نسبتده غیر طبیعی در. یوقاریده
 بونک اسبابی ایضاح ایتدک. عشیرتده ارککک تحکمی نه درجه جماعتک قوتی
 موجب اولیورسه دولت حالنده یشایان ملتدرده ارککه فضله حقوق، فضله تحکم
 تأمین عینی نسبتده جماعتک ضعفی استلزام ایدر. زیرا بویله ملتدرده فردلر آراسنده کی

اك قوتلى اجتماعلر ، اك متين تركيبلىر تماماً سربست اولارق رضا وخواهشله ، مساوى حقوق ووظائف اوزرينه تقرر ايتمش اولان مقاوله لره مستند بولناتلردر .
بوعيطالرده اساس ، افرادك بلااستنا مساوى حقوقه مالك اولمسيذر . دولتك
وظيفه سي ، بوحقوقى محافظه واولنرك مرعى اولمسنه نظارتدن عبارتدر . بوراده
افرادى يكديكرينه ربط ايدن عامل ، تسلط ، تحكّم دكل ، حریت ، مساوات وعینى
حقوقه مالكیت و كندی آرالرنده سربستجه مقاوله لر عقد ايدرك اطرافنده طولانمقدمه در .
دولتك وظیفه سی يالكز بومقاوله لرك شرطرينه رعایت ايتديرمكدن عبارتدر .

فقط مع الناسف بونقطه نظر دن عائله تشكيلاتمز بك ناقصدر . زیراغریبدر كه
اك عادى معامله و اجتماعى علاقه لریمزده ببله یوقاریده کی قاعده یه رعایت ایدركن
علاقه و اجتماعلرك اك مهمى اولان عائله تشكيلاتنده بوخصوصى اهمال ایتكده یز .
مهرانكى بر شركتك تأسس وتشكلى ایچون عقد اولنان مقاوله نك طرفینك
رضاسنه مستند و سربست اولماسنى اساس اوله رق قبول ایتدیکمز حالده
عائله ده - كه مرشيثك اساسیدر - بوقاعده دن انحراف ایدیورز . حقیقتنده بزم عائله
تشكيلاتمرك اساسى مساواتسزلقدردر . حقوقك كافه سی برطرفه ووظائفك كافه سی ده
دیكر طرفه یوكلتمشدر . برطرفه ایستدیكى زمان مقاوله یی فسخ ایلك حقى بخش ،
دیكر طرفه ده همان ابدیاً مقاوله یه اسیر قالمق وظیفه سی تحمیل اولنیور .

بوعدم مساوات مقاوله یه ظاهراً برمتانت و رصانت ویرر كې كورونیورسه ده
مقاوله نك موضوعى اولان عائله یی متانت و رصانتدن محروم قیلیور . چونكه عائله یه
عائد مقاوله ، ماهیتی اعتباریله مادی اولمقدن زیاده معنویدر . يالكز وجودلری
وبعض منافع مادیه یی دكل ، عینی زمانده روحلری وبرچوق معالیاتی ده علاقه دار
ایدیور . حالبوكه مهرانكى بر حادثیه معنویات قاریشدیمی مساواته رعایت اولنمسنی
ایجاب ایتدیرر . عدم مساوات معنویاتك ایجاب ایتدیردیكى آهنگى ، امتزاجى تا
اساستدن اخلاال ایدر . عائله لریمزده مشاهده اولنان صمیمیت وقلی رابطه نك
معدومیتی اوجاق اطرافنده وجودى الزم اولان و اوجاغك مقدس آتشی اولان
حسن حرارتك غیركافی اولسی ، عائله افرادینك یكدیکرينه صیتی برعلاقه ایله مربوط

اولاملری هب بوتقصانك تاثیريله دره. حقیقت حالده ، برطرف حاكم، برطرف محكوم
برطرف يالكز حق صاحبي ديكر طرف ده يالكز وظائفه مكلف اولور. برسی
حیات مشترکینی بوزمغه دائما مقتدر وديکری ایسه بو حیاتنه نه قادر آجی، نه قادر
آغیر اولسه ده تحمل ایتك مجبوریتده قالیرسه اوبله بر محیطده حقیقی برصمیمیت ،
اساسلی بر مربوطیت ، اساسلی بر علاقه تأسس ایتمز .

برچوق عائله لرك اوفاجق بر تصادم ایله بوزولوب یریشان اولاملری بویوزدندر.
حقوقی معین شرائط ومقاوله ایله تأمین ایتمه مش اولان طرف مشترک حیاده
موقعی ووضعیتنی محافظه ایتك ایچون اوتنه کی طرفك حقلی وحقسز بوتون مدعیانه
بوتون مطالبانه تدبیت ایتك اوکا کندینی بکندیرمك مجبوریتده در . بو حال ایسه
عائله اوجاغنك الك مقدس والك فیضنك منبئی اولان صمیمیت وحرارتی سوندور. انبیت
وخصوصیت یرینه ریا وساخته کارلق کیرر . بر طرفك صمیمی افکار وحیانه
لازم اولدینی قدر حرمت ورعایت اولمادیغندن یواش یواش ریاکارلغه ، مدافه
وتبصبصه ، حيله کارلغه قابو آچیلیر . دیگر طرفده ایسه ، دائما ایسته دیکنی
یایمغه مقتدر اولدیغندن ینه یواش یواش تحکم وتجبره ، خودکاملغه ، خودپرستک
تمایل حاصل اولور .

آرامزده زوجلرینه کولر یوز کوسترن ، بوتون قلبی ایله سوسیور کی
کورونن ، فقط دائما کوزلری یاشلی ، قلبی مائلی ، آجی بر لسان ایله اولردن
شکایت ایلین نه قادر بدبخت قادینلر واردر . وینه قادینلرینك کوزلری اوکنده ،
کندینه حرمت ایدن هیچ بر شخصك تحمل ایدمه جکی رزالتلر یابان ، مع مافه
زوجه لرندن تحمل ، صبر ، تبعیت وحقی محبت طلب ایدن نه قادر زور بازولر
واردر . بو کی اوجاقلر اطرافنده بیوین ، نشوونما بولان چوجقارك دها بک
کوچوك یاشلرده بوزولسی طبیعی دکلیدر .

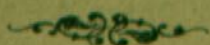
تا جوجوقلغندن کوزلری اوکنده بر طرفده ظالم دیگر طرفده مظلوم، بر طرفده
متحکم و دیگر طرفده محکوم ابوین بولنان چوجقارك روحنده عدالت، نصفت ،
صدق ، صفا وصمیمیت مفهوملری فصل تبکون ایدر ؟ فقط طبع بشر نه حله

و کذب و نه ده تحکم و تجربه اوزون مدت تحمل ایده من . نهایت ذاتاً مختل اولان
آهنک تماماً بوزولور و عائله محو و پریشان اولور .

ذاتاً آرامزده اوزون مدت دوام ایدن اوجاق غنچه لرینه مربوط بر چوق
بطلر یقینشدیرمش قاج عائله وارددر . عائله ک شوضه قندندر که جمعیتلر مزده ، کوکسز ،
اساسسز قوم یغینلرینه بکزه ر و هر روز کارک اسمه سیله بر طرفدن بر طرفه
ساللانات یغینلر حالی اراشه ایده ر .

— بیتهدی —

آغا ارغلی احمد

حرث و مفکوره ادبیاتی

دنیا ده یالکسز ایکی تورلو ادبیات وارددر : حرث ادبیاتی ، مفکوره ادبیاتی ...
اسکی کتابلری قاریشدی ریکسز ، یکیلره باقیکسز ؛ الکز هانکی جلدک اوستنده
تیره رسه ، کوزلریکسز هانکی شعله اوکنده قاماشیرسه ؛ مطلق ، اوراده بر غنچه نک
اوزینی ، بوراده بر انقلابک آتشی آرامق لازم کلیر . فضولی یه بویو کدر ، دییورزه ،
چونکه بر حرثی تمثیل ای دییور . نامق کال مهیب و عظمتلی کورونور ، زیرا بر
انقلابک مبدایدیر . بوعتبار ایله فضولی بی برنهره ، نامق کالی بر وولقانه تشبیه ایده بیلیرز .
ای کنج شاعر ، نافله یه بینکی طیرمالامه ؛ نافله یه آه و واه ایتمه ، اگر بویکی
عنصر دن سنده برشی یوقسه ، سنده یوقسک و دائماً یوق قاله جقسک !
کچنلر ده بونلردن بری ، یکیدن چیقمغه باشلایان اسکی بر مجموعه نک بعض
اسکیمش یازیجیلرینه خطاب ایدر کن بونلرک آق صاچلرینه و بورصومش قلبلرینه